

Teaching Profession Knowledge Sufficiency of Teachers Working in Secondary School¹

Eyüp İZCi

Inönü University

Abstract:

In this study, it was aimed to examine levels of teaching profession knowledge (pedagogical formation) sufficiency of teachers working in secondary school in the terms of some variables. Population of study consists of secondary school teachers working in the Malatya province and its districts. Determining the sample, 40% of teachers were included in the study by using random sampling method. Measuring device developed by researcher was used to determine levels of teaching profession knowledge sufficiency of the secondary school teachers. "Secondary School Teacher Sufficiency Scale" which ensures the teachers to determine their own levels of sufficiency according to their perspectives consists of 5 subdomains. Reliability coefficient of sufficiency scale was found .83 for measuring devices which were studied for validity and reliability. There are 56 article associated with positive behaviors and 8 article associated with negative behaviors about levels of teachers' sufficiency in the Sufficiency Scale which includes behaviors about secondary school teachers' sufficiency. Points related to 5 subdomains of Sufficiency Scale were obtained from calculation of each teacher's point. As a result of the analysis, it was found that secondary school teachers' counseling sufficiency levels centered on activities such as giving information to the students and examining their success levels; and the teachers' sufficiency levels associated with assessment and evaluation were generally positive. It was observed that teachers underutilized to consider all steps of cognitive domain in the exams and behaviors such as assessing relation between course objectives and success; and it was found that their sufficiency levels defined such behaviors as considering students' interests and needs, correct usages of feedback, correction, hint and reinforcement were low in the class management dimension.

Keywords: *Teaching profession knowledge, Secondary school, Sufficiency, Pedagogical formation*

Inönü University
Journal of the Faculty of Education
Vol 17, No 3, 2016
pp. 281-296
DOI: 10.17679/inuefd.17335997

Received : 09.08.2016
Revision1 : 06.09.2016
Revision2 : 04.01.2017
Accepted : 06.01.2017

Suggested Citation

İzci, E. (2016). Teaching Profession Knowledge Sufficiency of Teachers Working in Secondary School, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 17(3), 281-296. DOI: 10.17679/inuefd.17335997

¹ This research was produced from the researcher's doctoral dissertation.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Educated manpower is the one lying under the basis of a country's technological improvement and economic development. Educated manpower is directly related to teachers and teaching profession. (Özer and Gelen, 2008:3). Along with the fact that education's improving according to scientific results of physical and manpower inputs and the data of education technology is necessary, this situation does not decrease, and even increase the function of learning and manager. Therefore, ideas on that modernization and improvement works in education should begin in schools and classes will bring about faster results have been acceptable. Because the one who is face to face with student is teacher. The education institutions that are the closest to the society are schools. Teacher's success will lead schools to success, schools' success will lead education institutions to success and education institutions' success will lead education system to success. (Can, 1998: 67). For his/her to be successful in his/her duty and to execute his/her responsibilities it is crucial for him/her to acquire qualities about the profession he/she chose in his/her upbringing period. Firstly, a middle-graded school teacher is required to pass a largely comprehensive general education that will always guide and support in personal and social life. Secondly, a middle-graded school teacher must have a rooted education in a specific teaching branch or branches. (Oğuzkan, 1988: 37-38). Considering secondary education period is the education grade preparing students for both profession and advanced studies, the importance of secondary education for individual appears spontaneously. For this importance of it, the fact that the teachers that will serve in this grade have had good education especially in terms of teaching profession knowledge (pedagogical formation) and the fact that the teachers of this stage have proficiency that are found necessary in terms of profession knowledge and skills that the teachers of this stage must have are vitally important. For this reason this research was done with the aim of detecting secondary education teachers' teaching profession knowledge proficiency stage according to some variable factors and improving some suggestions about this matter.

Method

In this part, the model of the research, variables, population and sample, means of data collecting used in the research, and statistical methods used in analysing the data are available. The designing model of the research, is "Portraying Survey" method. This model is used in researchers portraying, explaining "what" objects, events, institutions and various fields are. (Kaptan, 1991: 59). The population of the research is formed by secondary education institutions in Malatya city and district centres connected to National Education Ministry and teachers serving in these institutions. The population of the research is formed by approximately 1600 teachers. And the sample of the research is formed by approximately %40 teacher group chosen through random sample method from the population told about. "Secondary Education ÖY Scale", developed for Secondary Education Teachers' Behaviours Related to Teaching Profession (Pedagogical Formation) Proficiency to be defined according to teachers' own views. In the first phase of development of the scale, theoretical sources, researches and information collecting materials about what pedagogical formation proficiency that a secondary education teacher must have will be scanned. As a result of this scanning, by applying an open-ended survey to a group of secondary education teachers they were wanted to freely write what the behaviours that a teacher that pedagogical formation proficiency can be. Through the informations got from teachers and informations in literature trial form of the scale was formed by determining 74 points involving 5 proficiency dimensions. In the next phase after this, necessary regulations about the draft form of the scale were made by taking the views of İnönü University Education Faculty Teaching Staff Members into consideration and the scale ended up its ready shape. The means of improved draft assessment was applied to 59 secondary education teachers serving at different types of schools as trial application. In this trial application, mutual information exchange about the content of the means of assessment and the questions are clear or not was done with teachers was done. After this trial application point-test correlation was calculated, points that are statistically not proper were removed from the means

of assessment and ÖY scale consisting of basic 64 points for the application became ready. As regarding the credibility of ÖY scale "Dividing a Test into Two Equivalent Parts Method" was benefitted from. Calculating the relation between the grades the teachers got from the two halves of the test (correlation) credibility coefficient was found as 75. For this coefficient provides the credibility of the half test, to find the credibility of the whole test by using Spearman-Brown formula the credibility coefficient of the scale was found as 83. The number of the means of assessment applied to the teachers in Secondary Education institutions within the scope of the research is 694. 518 ones of these means of assessment were taken back (%75). After controlling the collected means of assessment, means of assessment that was not marked as required or marked in missing way were left out of assessment, number of basic means of assessment for the analysis decreased to 476. In the assessment of ÖY scale, the percentages of the answers given to the each option of the scale were calculated.

Result and Discussion

In this part, the results got as based on the results found in the research and suggestions produced by the effect of these results were taken part. Secondary education teachers' proficiency stage about guidance focuses on the activities giving information to students, examining students' situations of success. Teachers give less place to application behaviours of student knowing techniques. Secondary education teachers' proficiency levels related to assessment are generally affirmative. However, it was observed that they gave less place to behaviours of assessing the relation between the targets of the lesson and success and taking into consideration all steps of cognitive area in exams. In class management dimension, secondary education teachers' proficiency levels about the behaviours explained as taking their students' interests and needs, feedback, correction, hint and using reinforcement in place were found low. No sensible difference was in found in terms of teachers' proficiency level in class management dimension. Secondary education teachers' proficiency level on the behaviours related to following and attending education activities in-service, conferences, symposium intended for teachers which take part in proficiency dimension which is related to research and examination and awareness of materials in city education materials centre are low-levelled. Teachers' proficiency level that is in dimension of research and examination varies significantly according to settlement units where they serve. It was observed that the proficiency level of teachers serving in city centre is lower than the teaches serving in district centre.

Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öğretmenlik Meslek Bilgisi Yeterlikleri²

Eyüp İZCİ
İnönü Üniversitesi

Öz

Bu araştırmada, ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik meslek bilgisi (pedagojik formasyon) yeterlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini, Malatya il ve ilçelerinde görev yapan ortaöğretim öğretmenleri oluşturmaktadır. örneklemin belirlenmesinde tesadüfi örneklem yöntemi kullanılarak, öğretmenlerin %40'ı araştırmaya dahil edilmiştir. Ortaöğretim öğretmenlerinin sahip oldukları öğretmenlik meslek bilgisi yeterlik düzeylerinin belirlenmesinde, araştırmacı tarafından geliştirilen ölçme aracı kullanılmıştır. Öğretmenlerin yeterlik düzeylerinin kendi görüşlerine göre belirlenmesini sağlayan "Ortaöğretim Öğretmenliği Yeterlik Ölçeği" 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan ölçme araçları için, ÖY ölçeğinin güvenirlik katsayısı .83 bulunmuştur. Ortaöğretim öğretmenlerinin yeterlikleri ile ilgili davranışların yer aldığı ölçekte öğretmenlerin yeterlik düzeylerine ilişkin olumlu davranışlar ile ilgili 56 madde, olumsuz davranışlar ile ilgili ise 8 madde olmak üzere toplam 64 madde yer almaktadır. Her bir öğretmenin puanının hesaplanmasında, ÖY ölçeğinin 5 alt boyutuna ilişkin puanlar elde edilmiştir. Araştırma sonucunda ortaöğretim öğretmenlerinin rehberlik ile ilgili yeterlik düzeyleri, öğrencilere bilgi verme, öğrencilerin başarı durumlarını inceleme gibi faaliyetler üzerinde yoğunlaştığı, ölçme ve değerlendirme ile ilgili yeterlik düzeyleri ise genel olarak olumludur. Ancak öğretmenlerin, dersin hedefleri ile başarı arasındaki ilişkiyi değerlendirme ve sınavlarda bilişsel alanın tüm basamaklarını dikkate alma davranışlarına daha az yer verdikleri görülmüştür, Sınıf yönetimi boyutunda, öğrencilerin ilgilerini ve ihtiyaçlarını dikkate alma, geri-bildirim, düzeltme, ipucu ve pekiştiricileri yerinde kullanma şeklinde ifade edilen davranışları yapmadaki yeterlik düzeyleri ise, düşük bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik meslek bilgisi, Ortaöğretim, Yeterlik, Pedagojik formasyon

İnönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 17, Sayı 3, 2016
ss. 281-296
DOI: 10.17679/inuefd.17335997

Gönderim Tarihi : 09.08.2016
1. Düzeltme : 06.09.2016
2. Düzeltme : 04.01.2017
Kabul Tarihi : 06.01.2017

Önerilen Atıf

İzci, E. (2016). Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öğretmenlik Meslek Bilgisi Yeterlikleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 281-296. DOI: 10.17679/inuefd.17335997

² Bu araştırma, araştırmacının doktora tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

Bir ülkenin teknolojik anlamda gelişimi ve ekonomik kalkınmasının temelinde eğitilmiş insan gücü bulunmaktadır. Eğitilmiş insan gücü ise, doğrudan öğretmenler ve öğretmenlik mesleğiyle ilgilidir (Özer ve Gelen, 2008: 3).

Eğitimin, fiziki ve insan gücü girdilerinin bilimsel sonuçların ve eğitim teknolojisinin verilerine göre geliştirilmesi gerekli olmakla beraber, bu durum öğretmenin ve yöneticinin işlevini azaltmamakta, hatta artırmaktadır. Nitekim, eğitimde yenileştirme ve geliştirme çalışmalarının okullardan, sınıflardan başlatılmasının daha hızlı sonuçlar vereceği yönündeki düşünceler her geçen gün daha fazla kabul görmeye başlamıştır. Zira öğrenciyle yüz yüze olan öğretmendir. Topluma en yakın olan eğitim kurumları okullardır. Öğretmenin başarısı okulları, okulların başarısı eğitim kurumlarını, eğitim kurumlarının başarısı da eğitim sistemini başarıya götürecektir (Can, 1998: 67).

Son dönemlerde az gelişmiş ülkelere kadar her ülkede öğretmen yetiştirme üzerine yapılan araştırmalar artmıştır. Öğretmenlik çok sayıda olguyu içinde toplayan karmaşık bir meslektir; çok sayıda objektif ve sübjektif faktör tarafından etkilenmektedir (Türkoğlu, 1988: 137). Öğretmen yeterlikleri ve öğretmenlik meslek bilgisi programlarını değerlendirme çalışmaları farklı okul programları düzeyinde ele alınmakta olup, bu çalışmalarda özellikle son yıllarda bir artma ve zenginleşme söz konusudur (Shulman, 1986: 11).

Ülkemizde son yıllarda öğretmen yetiştirme konusunda büyük gelişmeler olmaktadır. Bu gelişmeler öğretmenin niteliği ile ilgili gelişmelerdir. Dolayısıyla bir öğretmende bulunması gereken bir takım özellikler vardır. Bu özellikler arasında; alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik formasyonu bilgisi gelmektedir. Her öğretmen kendi branşı ile ilgili ilke ve teknikleri, son gelişmeleri bilmekle yükümlüdür. Ayrıca bir öğretmende geniş bir kültür birikimi olmalıdır. Kendinde mevcut olan alan bilgisi ile genel kültürünü öğrencilerine aktarabilmesi için öğretmen formasyon bilgisine ihtiyaç vardır (Büyükkaragöz, 1993: 57). Stephens ve Crawley (1994:5) etkili bir öğretmende bulunması gereken beş nitelikten bahsetmektedir. Bu nitelikler; "konu bilgisi (konusunu iyi bilme), konu uygulaması (konusunu iyi öğretme), sınıf yönetimi (konusunu etkili öğrenmeyi sağlayıcı amaçlı, düzenli bir ortamda öğretmesi), değerlendirme ve öğrenci ilerlemesini kaydetme (öğrencilerin ulaştıkları seviyeyi belirleme ve onların performanslarının sistematik kayıtlarını tutma), ileri mesleki gelişme (ilk öğretmen eğitimi, yaşam boyu mesleki kariyerinizin ilk safhası olduğunu anlama)"dır (Akt. Bulut: 15).

Genel kültür, meslek bilgisi ve alan bilgisi, öğretmenliğin üç temel boyutunu oluşturmaktadır. Bir öğretmen adayının, alanında ne denli uzman olursa olsun, genel kültür düzeyi ne denli yüksek olursa olsun, "Kim, niçin, nerede, nasıl öğretilmelidir?" sorularına yanıt verecek bir meslek formasyonuna sahip olmadığı sürece, etkili bir öğretimi gerçekleştirmesinin oldukça güç olduğu söylenebilir (Temel ve diğerleri, 1988: 87).

Çağımızda "Bilen öğretir" sloganı kesinlikle geçerli değildir. Bilenin bildiğini organize bir biçimde nasıl öğreteceğini de bilmesi gerekmektedir. Bu ise öğretmenlik meslek bilgisinde yetişmekle olanaklıdır. Bir fizikçiyi fizik öğretmeninden, bir kimyacıyı kimya öğretmeninden, bir tarihçiyi tarih öğretmeninden ayıran özellik öğretmenlik mesleğinden olanların sağlam bir genel kültür ve alan bilgisi yanında sağlıklı bir öğretmenlik meslek bilgisine de sahip olmalarıdır (Küçükahmet, 1986: 112).

Herhangi bir konuyu bilmek öğretmen için yeterli olmuş olsaydı, öğretmenlik diye bir meslek de olmaz, alanında uzman olan her kişi, bilgisini öğrencilere kolayca aktarabilirdi. Oysa alan bilgisinin kime, nerede, nasıl öğretilmesinin bilinmesi gerekir (Kazu, 1990: 95). Öğretmenin cinsiyeti, vücut yapısı, ses tonu, öğrenci ile ilişkilerinin niteliği; genel kültürü, alan bilgisi, bilimsel davranışlara sahip olma derecesi; öğretim teknikleri dağarcığının zenginliği ve bunları yerli yerinde kullanabilme derecesi, eğitim araç ve gereçlerini bilme ve gerektiğinde kullanabilme derecesi, öğrenmeyi güdüleme, pekiştirme ve başarıyı ölçme yeterliği gibi özellikleri, her öğrencinin öğretilmek istenen davranışları farklı düzeylerde öğrenmesine sebep olur. Aslında öğretmen, öğrencilerin yönetimi ile öğrenme-öğretme sürecinin yönetimi arasında sürekli yer değiştirir (Bilgen, 1993: 17). Öğretmen bir yandan sanatını bilimsel gerçeklerin ışığı altında icra ederken başka roller de yüklenir. Öğretmenlerin rolleri giderek artmaktadır. Bugün öğretmenlerin rollerini şöyle sıralayabiliriz:

Öğrenme işini yapar, öğrencilere rehberlik ve danışmanlık yapar, kültürün aracısıdır, okulun bir üyesidir, okulla toplum arasında bir aracıdır, öğrenciyi ve velisini motive edicidir, sınıfın yöneticisidir, her türlü davranış için bir örnek, bir modeldir. Dolayısıyla öğretmen eğitimde lokomotif bir güçtür (Kazancı, 1989: 4).

Görevinde başarılı olabilmesi ve üzerine düşen sorumlulukları yerine getirebilmesi için öğretmenin yetişme sırasında seçtiği meslekle ilgili nitelikleri kazanması şarttır. Önce, bir orta dereceli okul öğretmenin, kişisel ve toplumsal hayatında kendisine her zaman kılavuzluk edecek ve destek olacak geniş kapsamlı bir genel eğitimden geçmesi gerekir. İkinci olarak, bir orta dereceli okul öğretmeni, belli bir öğretim dalında veya dallarında köklü bir eğitim görmelidir. Bundan başka, bir orta dereceli okul öğretmeni, edindiği bilgi, görgü ve becerileri okulun içinde ve dışında çeşitli hayat durumlarında etkili olarak kullanabilecek güçte yetişmiş olmalıdır. Bu da ancak bilgi ve becerilerden en uygun zamanda ve biçimde nasıl yararlanacağını yollarını iyi bilmekle gerçekleşebilir. Öğretmenin genel ve özel alan (brans) eğitimi yanında, başlıca eğitim kuramlarını (teorilerini) bilmesi ve öğrencileri istenilen eğitim amaçlarına yöneltme bakımından belirli bir yeterliğe erişmiş olması gerekir (Oğuzkan, 1988: 37-38).

Eğitim ve öğretmenlikle ilgili bazı yeterlikler ya da standartlar geliştirilmeye çalışılmakta; diğer yandan da bilgi, teknoloji ve değerlerin sürekli olarak değiştiği bir toplumda, eğitim ve öğretmenlikle ilgili değişmez standartlar veya değerler oluşturmak, önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Bir başka sorun da hiçbir nitelik kaygısı taşımadan isteyen herkesi öğretmenlik sertifikası sahibi yapmaktır. Her ne kadar MEB tarafından eğitimde nitelik ve kapasite geliştirmeye dönük bir takım proje ve çalışmalar yapılmakta ise de mevcut yapı içinde eğitimi iyileştirmeye dönük girişimlerden beklenen sonuçlar elde edilememektedir (Şişman, 2009: 80). Can (1992) tarafından yapılan bir araştırmada öğretmen yetiştirme programlarında öğretmenliğe özgü tutumların geliştirilmesine yer verilmesi, öğretim uygulamalarının tutumsal amaçlara da hizmet edebilecek biçimde düzenlenmesi, öğretmen yetiştiren kurumların programlarındaki bilişsel öğrenmeler kadar duyuşsal öğrenmelerin de gerçekleşip gerçekleşmediğinin araştırılması gibi hususların uygulamada dikkate alınmasının yararlı olacağına işaret etmektedir. Can'ın yapmış olduğu çalışmanın sonucunu destekleyen çalışma Yazıcı (1994) tarafından yapılmış olup çalışma sonucunda öğretmenlerin %58'inin mesleğini severek yapmadığı ve %54'ünün öğrencileri ile yeterince ilgilenmediği ortaya çıkmıştır. Ortaöğretim döneminin, öğrencileri hem mesleğe hem de yükseköğrenime hazırlayan eğitim kademesi olduğu dikkate alındığında, ortaöğretimin birey açısından önemi kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Bu öneminden dolayı bu kademedeki görev yapacak öğretmenlerin özellikle öğretmenlik meslek bilgisi (pedagojik formasyon) bakımından iyi eğitim almış olmaları ve öngörülen yeterliklere sahip olmaları hayati önem taşımaktadır. Bu nedenle ortaöğretim öğretmenlerinin öğretmenlik meslek bilgisi yeterlik düzeylerinin bazı değişkenlere (Rehberlik, Ölçme ve değerlendirme, Sınıf yönetimi, Öğretim ilke ve yöntemleri ve Araştırma ve inceleme) göre belirlenmesi ve bu konuya ilişkin bazı önerilerin geliştirilmesi amacıyla bu araştırmaya girilmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın yöntem kısmında, araştırmanın modeli, değişkenler, evren ve örneklem, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntemler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli, betimleme survey (tarama) yöntemidir. Bu model olayların, objelerin, varlıkların, kurumların ve çeşitli alanların "ne" olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan araştırmalarda kullanılır (Kaptan, 1991: 59).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Malatya il ve ilçe merkezlerinde bulunan ortaöğretim kurumları ve bu kurumlarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini yaklaşık 1600 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise adı geçen evrenden tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilmiş yaklaşık %40'lık öğretmen grubu oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde yer alan ortaöğretim öğretmenlerinin özellikleri ile ilgili sayısal dağılım ve yüzdeleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerinin Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Bay	180	37.82
Bayan	296	62.18
Toplam	476	100
Kıdem		
0-5 yıl	229	48.10
6-11 yıl	152	31.94
12-18 yıl	67	14.07
19-24 yıl	28	5.89
Toplam	476	100
ÖMB Derslerini Aldıkları Kurum		
Eğitim Fakültesi	306	64.28
Diğer Fakülteler	170	35.72
Toplam	476	100
Branş		
Fen ve Matematik	149	31.30
Sosyal Bilimler	210	44.12
Güzel Sanatlar	42	8.82
Meslek Dersleri	75	15.76
Toplam	476	100
Çalıştıkları Okul Türü		
Genel Lise	258	54.20
Meslek Lisesi	118	24.79
Anadolu/Fen Lisesi	61	12.82
Çok Programlı Lise	39	8.19
Toplam	476	100
Görev Yaptıkları Yerleşim Birimleri		
İl Merkezi	292	61.34
İlçe Merkezi	184	38.66
Toplam	476	100
İş Doyumu Düzeyleri		
Yüksek	136	28.57
Orta	259	54.41
Düşük	81	17.02
Toplam	476	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan ortaöğretim öğretmenlerinin %37.82’si bayan, %62.18’i ise erkek öğretmenlerden oluşmaktadır. Ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine baktığımızda %48.10’unun 0-5 yıl, %31.94’ünün 6-11 yıl, %14.07’sinin 12-18 yıl, %5.89’unun ise, 19 ve daha fazla kıdeme sahip oldukları görülmektedir. Araştırmanın örnekleminin yaklaşık %80’ni 0-11 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan ortaöğretim öğretmenlerinin %64.28’i eğitim fakültelerinden mezundurlar, bu nedenle de pedagojik formasyon derslerini lisans programı içerisinde almışlardır. Öğretmenlerin %35.72’si ise diğer fakültelerden mezun olmuşlardır, pedagojik formasyon derslerini de ayrıca katıldıkları bir kursta almışlardır. Ortaöğretim öğretmenlerinin %31.30’u fen ve matematik, % 44.12’si sosyal bilimler, %8.82’si güzel sanatlar ve %15.76’sı da meslek dersleri branşındaki öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini oluşturan ortaöğretim öğretmenlerinin %54.20’si genel lisede, %24.79’u meslek lisesinde, %12.82’si Anadolu /fen liselerinde ve % 8.19’u da çok programlı liselerde görev yapmaktadırlar. Ölçme araçlarına cevap veren ortaöğretim öğretmenlerinin %61.34’ü il merkezinde, %38.66’sı ise ilçe merkezinde görev yapmaktadır. Örneklemini oluşturan ortaöğretim öğretmenlerinin %28.57’sinin iş doyumunu “yüksek”, %54.41’inin “orta”, %17.02’sinin ise, “düşük” düzeydedir. Bu bulgudan hareketle öğretmenlerin iş doyumları genellikle “orta” düzeyde olduğu söylenebilir.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Ortaöğretim Öğretmenlerinin Öğretmenlik Meslek Bilgisi yeterliklerine ilişkin geliştirilen Ortaöğretim ÖY Ölçeğinin ilk aşamasında, bir ortaöğretim öğretmeninde bulunması gereken pedagojik formasyon yeterliklerinin neler olacağı hakkında konuyla ilgili kuramsal kaynaklar, araştırmalar ve bilgi toplama araçları taranmıştır. Bu taramalar sonucu bir grup ortaöğretim öğretmenine açık uçlu sorulardan oluşan bir anket uygulanarak pedagojik formasyon yeterliliğine sahip bir öğretmenin göstermesi gereken davranışların neler olabileceğini serbestçe yazmaları istenmiştir. Gerek öğretmenlerden elde edilen bilgiler gerekse de literatürdeki bilgiler ışığında 5 yeterlik boyutunu kapsayan 74 madde saptanarak ölçeğin deneme formu oluşturulmuştur.

Daha sonra, ölçeğin taslak formu hakkında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Elemanlarının görüşleri alınarak gerekli düzeltmeler yapılmış ve ölçek deneme uygulamasına hazır hale getirilmiştir. Geliştirilen taslak ölçme aracı deneme uygulaması için farklı okul türlerinde görev yapan 59 ortaöğretim öğretmenine uygulanmıştır. Bu deneme uygulamasında öğretmenlere ölçme aracının içeriği ve soruların açık ve anlaşılır olup olmadığı hakkında görüşleri alınmıştır. Bu deneme uygulamasından sonra, ölçme aracındaki maddelerin iç tutarlılığının test edilmesi amacıyla madde-test korelasyonu hesaplanmış istatistiksel açıdan uygun olmayan maddeler ölçme aracından çıkarılmış ve uygulamaya esas 64 maddeden oluşan ÖY Ölçeği' hazır hale getirilmiştir. Ortaöğretim ÖY Ölçeğinin güvenilirliğine ilişkin olarak "Testi yarılama yönteminden" yararlanılmıştır. Testi yarılama yöntemi kullanılarak belirlenen güvenilirlik katsayısının .75 olduğu bulunmuştur. Bu katsayı yarı testin güvenilirliğini verdiği için, testin tümünün güvenilirliğini bulmak için Spearman-Brown formülü kullanılarak hesaplanan güvenilirlik katsayısının ise .83 olduğu bulunmuştur.

Ortaöğretim ÖY ile ilgili maddelerin yer aldığı ölçekte ÖY düzeylerine ilişkin olumlu davranışlar ile ilgili 56 madde, olumsuz davranışlar ile ilgili ise 8 madde yer almaktadır. Öğretmenlerin sahip oldukları yeterliklere katılma derecelerine ilişkin görüşlerin değerlendirilmesinde, "Her zaman", "Sık-sık", "Ara-sıra" ve "Hiçbir zaman" seçeneklerinden oluşan dördü dereceleme formu kullanılmıştır. Yeterliklere ilişkin görüşlerin değerlendirilmesinde olumlu davranışlar puanlanırken, "Her zaman" seçeneğine 4, "Sık-sık" seçeneğine 3, "Ara-sıra" seçeneğine 2, "Hiçbir zaman" seçeneğine ise, 1 puan verilmiştir. Ölçme aracındaki maddelerin iç tutarlılığının test edilmesi amacıyla madde-test korelasyonu hesaplanmış istatistiksel açıdan uygun olmayan maddeler ölçme aracından çıkarılmış ve uygulamaya esas 64 maddeden oluşan yeterlik ölçeği hazır hale getirilmiştir. Ortaöğretim ÖY Ölçeğini oluşturan alt boyutlar ve bu alt boyutları kapsayan maddelerin dağılımı ve sayısı Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Ortaöğretim ÖY Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Boyutlara Göre Dağılımı

Sıra No	Alt Boyutlar	Ölçekte hangi maddeleri kapsadığı	Madde Sayısı
1	Rehberlik alanı ile ilgili maddeler	1-11	11
2	Ölçme ve Değerlendirme alanı ile ilgili maddeler	12-23	12
3	Sınıf Yönetimi alanı ile ilgili maddeler	24-34	11
4	Öğretim İlke ve Yöntemleri alanı ile ilgili maddeler	35-56	22
5	Araştırma ve İnceleme alanı ile ilgili maddeler	57-64	8

Verilerin Toplanması

Uygulamalar için araştırma kapsamındaki okullara gidilmiş, öncelikle okul idarecileri ile görüşülmüş, araştırma hakkında bilgi verildikten sonra bir örnek form ve araştırmanın yapılabilmesi için ilgili makamlardan alınan izin onayı ilgililere verilmiştir. Ölçme aracı öğretmenlere dağıtılarak araştırmanın gerekçesi, verilen cevapların yalnızca bu araştırma için kullanılacağı belirtilmiştir. Bu açıklamalardan sonra anketin cevaplandırmasına zaman ayırabilecek öğretmenlerden anketi cevaplandırmaları rica edilmiştir. Anketi cevaplandırmak istemeyen öğretmenlerden ölçme aracı geri toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamındaki Ortaöğretim kurumlarında öğretmenlere uygulanan ölçme aracının sayısı 694'tür. Bu ölçme araçlarından 518'i geri alınabilmiştir (%75). Toplanan ölçme araçlarının kontrol edilmesinden sonra gerektiği şekilde işaretlenmeyen veya eksik işaretlenen 42 ölçme aracı değerlendirme dışı bırakılmış, analize esas ölçme aracı sayısı 476'ya düşmüştür. ÖY Ölçeğinin değerlendirilmesinde, ölçeğin her seçeneğine verilen cevapların yüzdeleri hesaplanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmada ele alınan problemin çözümü için toplanan verilerin istatistiksel analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Tablo3'te öğretmenlerin rehberlik ile ilgili yeterlik düzeylerine ilişkin görüşlerine ait bulgular yer almaktadır.

Tablo 3. Öğretmenlerin Rehberlik ile İlgili Yeterlik Düzeylerine İlişkin Görüşleri (%)

Maddeler	Her Zaman	Sık sık	Ara sıra	Hiçbir Zaman
Öğrencilerin üzüntülerini ve ihtiyaçlarını tespit edip onlarla ilgilenme	32.3	37.6	29.4	0.7
Verimli çalışma ve öğrenme yöntemleri hakkında açıklamalarda bulunma	35.7	42.3	20.0	2.0
Öğrencilerin eğitsel kol çalışmalarına etkin olarak katılmalarını sağlama	22.7	35.1	38.5	3.6
Öğrencileri ilgilendiren konularda sınıfta tartışma yapma	22.9	35.2	39.7	2.2
Öğrencilere üst öğrenim kurumları ve üniversiteler ile ilgili açıklamalarda bulunma	29.1	32.4	36.3	2.3
Meslek seçiminin gereği ve önemi ile ilgili olarak öğrencilere bilgi verme	24.6	40.2	32.2	3.0
Öğrenci tanıma tekniklerini uygulama (kimdir bu ?, sosyometri vb.)	17.9	25.8	51.2	5.1
Ders saatleri dışında öğrencilerin problemleri ile ilgilenme	23.8	31.6	37.4	7.1
Öğrencileri seçmeli derslere yöneltme	15.1	27.8	45.9	11.2
Cezalandırıcı disiplin yöntemini kullanma	2.6	12.8	53.7	30.9
Öğrencilerin başarı durumlarını inceleme	32.2	43.8	21.0	2.9

Tablo 3'te görüldüğü gibi, rehberlik ile ilgili yeterlik düzeylerine ilişkin görüşlerine baktığımızda öğretmenlerin, "öğrencilerin başarı durumlarını inceleme" (% 43.8), "verimli çalışma ve öğrenme yöntemleri hakkında açıklamalarda bulunma" (% 42.3), "öğrencilerin üzüntülerini ve ihtiyaçlarını tespit edip onlarla ilgilenme" (% 37.6), "meslek seçiminin gereği ve önemi ile ilgili olarak öğrencilere bilgi verme" (% 40.2) gibi rehberlik etkinliklerine daha fazla yer verdikleri görülmektedir. Bunun yanında, "öğrencilerin eğitsel kol çalışmalarına etkin olarak katılmalarını sağlama" (% 35.1), "öğrencileri ilgilendiren konularda sınıfta tartışma yapma" (% 35.2), "öğrencilere üst öğrenim kurumları ve üniversiteler ile ilgili açıklamalarda bulunma" (% 32.4), "öğrenci tanıma tekniklerini uygulama (kimdir bu ?, sosyometri vb.)" (% 25.8), "ders saatleri dışında öğrencilerin problemleri ile ilgilenme" (% 31.6), "öğrencileri seçmeli derslere yöneltme" (% 27.8) gibi faaliyetlere daha az yer verdikleri görülmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin "cezalandırıcı disiplin yöntemini kullanma" (% 53.7), şeklinde olumsuz olarak ifade edilen davranışlara ise ara sıra da olsa müracaat etmeleri dikkat çekici bulunmuştur. Tablo4'te öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme ile ilgili yeterlik düzeylerine ilişkin görüşlerine ait bulgular yer almaktadır.

Tablo 4. Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme ile İlgili Yeterlik Düzeylerine İlişkin Görüşleri (%)

Maddeler	Her Zaman	Sık sık	Ara sıra	Hiçbir Zaman
Başarı notunun takdirinde ders dışı etkinlikleri de göz önünde bulundurma	36.9	30.1	26.9	6.1
Öğrenciyi değerlendirmede öğretmen kanaatini kullanma	28.4	30.2	29.5	12.0
Konunun öğrenciler tarafından öğrenilip öğrenilmediğini kontrol etme	49.5	40.0	9.8	0.7
Dersin hedefleri ile öğrenci başarısı arasındaki ilişkiyi değerlendirme	38.3	44.1	15.4	2.2
Sınav sonuçlarını öğrenciler ile birlikte değerlendirme	33.4	28.4	28.2	10.0
Sınav sonucuna itiraz eden öğrencinin notunu kırma	5.5	9.3	14.0	71.2
Sınav tarihlerini öğrenciler ile birlikte Saptama	47.5	23.7	19.6	9.2
Yazılı sınavlarda bilişsel alanın tüm basamaklarını dikkate alma(kavrama, analiz, sentez, vb.)	35.9	42.7	18.7	2.7
Cevap anahtarı hazırlama ve kullanma	62.3	20.7	10.8	6.2
Sınav sonuçlarını en kısa zamanda öğrenciye duyurma	57.5	26.5	13.7	2.2

Kısa cevaplı çok sorulu sınav yapma	36.6	32.0	25.2	6.2
Sözlü sınav için ayrı bir ders saati ayırma	2.3	9.7	26.5	61.5

Tablo 4'teki bulguları incelediğimizde; öğretmenlerin "başarı notunun takdirinde ders dışı etkinlikleri de göz önünde bulundurma" (% 36.9), "konunun öğrenciler tarafından öğrenilip öğrenilmediğini kontrol etme" (% 49.5), "sınav tarihlerini öğrenciler ile birlikte saptama" (% 47.5), "cevap anahtarı hazırlama ve kullanma" (% 62.3), "sınav sonuçlarını en kısa zamanda öğrenciye duyurma" (% 57.5), "kısa sorulu, çok sorulu sınav yapma" (% 36.6) şeklinde ifade edilen davranışları yerine getirdikleri görülmektedir. Ancak öğretmenlerin, "dersin hedefleri ile öğrenci başarısı arasındaki ilişkiyi değerlendirme" (% 44.1), "sınav sonuçlarını öğrenciler ile birlikte değerlendirme" (% 33.4), "yazılı sınavlarda bilişsel alanın tüm basamaklarını dikkate alma (analiz, sentez, kavrama vb.)" (% 42.7) gibi davranışlarda bulunma sıklığının daha düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Bunun yanında, öğretmenlerin "sınav sonucuna itiraz eden öğrencinin notunu kırma" (% 71.2), "sözlü sınav için ayrı bir ders saati ayırma" (% 61.5) şeklinde ifade edilen olumsuz davranışlardan da kaçındıkları görülmektedir. Öğretmenlerin, öğrenciyi değerlendirmede kanaat notunu kullanmaları, okullarımızda "Kanaat notu" olarak bilinen değerlendirme kriterinin öğretmenler tarafından pek de yadırganmadığını göstermektedir. Tablo5'te öğretmenlerin Sınıf Yönetimi ile ilgili yeterlik düzeylerine ilişkin görüşlerine ait bulgular yer almaktadır.

Tablo 5. Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi ile İlgili Yeterlik Düzeylerine İlişkin Görüşleri (%)

Maddeler	Her Zaman	Sık sık	Ara sıra	Hiçbir Zaman
Sınıfın huzurunu bozan öğrenciyi sınıftan dışarı çıkarma	2.7	6.3	37.2	53.8
Öğrencilerin konu hakkındaki ilgilerini ve ihtiyaçlarını dikkate alma	40.2	44.5	13.3	2.0
Yeni bilgilerin daha iyi anlaşılması için öğrencileri güdüleme	45.4	42.7	10.8	1.1
Olumlu davranışları ödüllendirme	47.0	36.8	15.3	0.9
Söz hakkı verilen öğrenciye ismi ile hitap etme	61.8	25.6	12.2	0.4
Öğrencilerin derste düşüncelerini açıklamaya teşvik etme	66.1	24.6	7.8	1.5
Öğrencilerin derse katılımına imkan tanıma	69.1	24.0	6.7	0.2
Geri bildirim, düzeltme, ipucu ve pekiştireçleri yerinde kullanma	36.2	44.7	17.9	1.2
Etkinliklerin planlanmasında öğrenci görüşlerine başvurma	36.7	35.3	26.4	1.6
Öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alma	51.5	33.9	12.5	2.1
Öğrencileri soru sormalarını istemeye cesaretlendirme	63.5	28.8	6.8	0.9

Tablo 5'teki bulguları incelediğimizde; öğretmenlerin "yeni bilgilerin daha iyi anlaşılması için öğrencileri güdüleme" (% 45.4), "olumlu davranışları ödüllendirme" (% 47.0), "söz hakkı verilen öğrenciye ismi ile hitap etme" (% 61.8), "öğrencileri derste düşüncelerini açıklamaya teşvik etme" (% 66.1), "öğrencilerin derse katılımına imkan tanıma" (% 69.1) şeklinde ifade edilen davranışlarının yerine getirilme sıklığının yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bunun yanında öğretmenlerin, "öğrencilerin konu hakkındaki ilgilerini ve ihtiyaçlarını dikkate alma" (% 44.5) ve "geri bildirim, düzeltme, ipucu ve pekiştireçleri yerinde kullanma" (% 44.7) davranışlarının yerine getirilme sıklığı ise daha azdır. "Sınıfın huzurunu bozan öğrenciyi sınıftan dışarı çıkarma" (% 53.8), şeklinde ifade edilen olumsuz davranışın ise gösterilme sıklığının düşük olması, öğretmenlerin cezadan ziyade ödül ve diğer tedbirler ile sınıf disiplinini sağladıkları şeklinde bir yargıya götürülebilir. Tablo 6'da öğretmenlerin Öğretim İlke ve Yöntemleri ile ilgili yeterlik düzeylerine ilişkin görüşlerine ait bulgular yer almaktadır.

Tablo 6. Öğretmenlerin Öğretim İlke ve Yöntemleri ile İlgili Yeterlik Düzeylerine İlişkin Görüşleri (%)

Maddeler	Her Zaman	Sık sık	Ara sıra	Hiçbir Zaman
Gelecek dersin konusunu belirtme	61.2	28.5	8.8	1.5

Öğrenme yaşantılarını, öğrencinin geçmiş yaşantıları ile bağlantı kurma ve zenginleştirme	31.9	36.9	28.7	2.5
Ders sonunda genel bir özet ve değerlendirme yapma	45.6	35.8	17.3	1.3
Konunun özelliğine göre dersi, laboratuvar, işlik veya atölyede yapma	25.5	28.0	24.8	21.7
Ders ile ilgili olarak çevrede inceleme, Gözlem ve uygulama gezileri düzenleme	11.1	26.7	40.1	22.1
Öğrenciye kazandırılacak davranışları dersin başında bildirme	29.7	33.5	28.8	8.0
Derste yararlanılacak kaynak ve araç-gereçleri sınıf ortamına getirme	44.2	35.5	18.3	2.0
Öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin yeter sayıda alıştırmaya ve tekrar yapmalarına imkan sağlama	34.1	43.9	20.3	1.7
Öğretim programını akademik takvim yılında bitirmek için dersi hızlı anlatma	12.0	16.4	44.7	27.0
Konunun önemli noktalarını vurgulamak için şekil, şema ve grafiklerden yararlanma	46.9	34.3	16.2	2.6
Derste yalnızca düz anlatım (takrir) yöntemini kullanma	5.4	16.9	39.3	38.4
Dersi yalnızca kitaba bağlı kalarak işleme	6.9	20.9	42.0	30.2
Okutulan dersin özellikleri hakkında öğrencilere bilgi verme	41.4	43.0	13.1	2.5
Öğrencileri yetenekleri ölçüsünde kişisel ve grup çalışmalarına yönlendirme	30.3	38.9	27.6	3.2
Derste soru-cevap yöntemini kullanma	69.8	24.9	4.2	1.1
Ders kitabı dışında yardımcı kitap, dergi, broşür vb. kullanma	48.7	33.2	12.7	5.4
Öğrencilerin gelişim çağlarının özelliklerini göz önünde bulundurma	47.7	38.2	13.6	0.5
Dersin işlenişinde yeterli sayıda örnek verme	52.4	36.6	10.6	0.4
Öğrencilerin "problem çözme" becerilerini geliştirme	40.8	36.5	18.4	4.3
Ünitelendirilmiş yıllık ve ders planları hazırlamada öğretim programını esas alma	64.9	23.8	9.4	1.9
Ders planı hazırlama	44.6	30.7	20.4	4.3
Dersi önceki ders ile ilişki kurarak işleme	51.4	35.6	12.3	0.7

Tablo 6'yı incelediğimizde; öğretmenlerin "gelecek dersin konusunu belirtme" (% 61.2), "dersin sonunda genel bir özet ve değerlendirme yapma" (% 45.6), "derste yararlanılacak kaynak ve araç-gereçleri sınıf ortamına getirme" (% 44.2), "konunun önemli noktalarını vurgulamak için şekil, şema ve grafiklerden yararlanma" (% 46.9), "derste soru-cevap yöntemini kullanma" (% 69.8), "ders kitabı dışında yardımcı kitap, dergi, broşür vb. kullanma" (% 48.7), "öğrencilerin gelişim çağlarının özelliklerini göz önünde bulundurma" (% 47.7), "dersin işlenişinde yeterli sayıda örnek verme" (% 52.4), "öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirme" (% 40.8), "ünitelendirilmiş yıllık ve ders planları hazırlamada öğretim programını esas alma" (% 64.9), "ders planı hazırlama" (% 44.6), "dersi önceki ders ile ilişki kurarak işleme" (% 51.4) şeklinde ifade edilen davranışları gösterme yüzdesinin yüksek olduğu görülmektedir. Bunun yanında öğretmenlerin, "öğrenme yaşantılarını, öğrencinin geçmiş yaşantıları ile bağlantı kurma ve zenginleştirme" (% 36.9), "konunun özelliğine göre dersi, laboratuvar, işlik veya atölyede yapma" (% 28.0), "ders ile ilgili olarak çevrede inceleme, gözlem ve uygulama gezileri düzenleme" (% 26.7), "öğrenciye kazandırılacak davranışları dersin başında bildirme" (% 33.5), "öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin yeter sayıda alıştırmaya ve tekrar yapmalarına imkan sağlama" (% 43.9), "okutulan dersin özellikleri hakkında öğrencilere bilgi verme" (% 43.0), "öğrencileri

yetenekleri ölçüsünde kişisel ve grup çalışmalarına yönlendirme" (% 38.9) gibi faaliyetlerde bulunma sıklıkları daha az seviyededir.

ÖY ölçeğinde "öğretim programını akademik takvim yılında bitirmek için dersi hızlı anlatma" (% 44.7), "derste yalnızca düz anlatım (takrir) yöntemini kullanma" (% 39.3) ve "dersi yalnızca kitaba bağlı kalarak işleme" (% 42.0) olarak yer alan olumsuz davranışların öğretmenler tarafından hiç de az denilemeyecek düzeyde gösterilmeleri dikkat çekici bulunmuştur. Tablo 7'de Öğretmenlerin Araştırma ve İnceleme ile ilgili yeterlik düzeylerine ilişkin görüşlerine ait bulgular yer almaktadır.

Tablo 7. Öğretmenlerin Araştırma ve İnceleme ile İlgili Yeterlik Düzeylerine İlişkin Görüşleri (%)

Maddeler	Her Zaman	Sık sık	Ara sıra	Hiçbir Zaman
Tebliğler dergisini düzenli olarak inceleme	27.9	36.0	29.6	6.5
Öğretmenlere yönelik konferans, sempozyum vb. faaliyetlere katılma	15.5	26.0	43.0	14.8
İl eğitim araçları merkezindeki ders araç-gereçleri hakkında haberdar olma	17.2	21.0	38.7	23.1
Hizmet içi eğitim faaliyetlerini takip edip katılma	21.2	21.9	39.3	17.6
Derste yararlanılacak kaynak ve araç-gereçleri saptama	39.2	39.9	17.8	3.1
Öğrencilere kaynak kitap tavsiye etme	42.1	38.5	17.7	1.7
Ders ile ilgili olarak diğer öğretmen ve yöneticiler ile olumlu ilişkiler içerisinde olma	52.2	37.2	9.4	1.2
Mesleki kitap, dergi vb. yayınları izleme	38.5	37.3	22.8	1.4

Tablo 7'yi incelediğimizde; öğretmenlerin "öğrencilere kaynak kitap tavsiye etme" (% 42.1), "ders ile ilgili olarak öğretmen ve yöneticiler ile olumlu ilişkiler içerisinde olma" (% 52.2), "mesleki kitap, dergi vb. yayınları izleme" (% 38.5) şeklinde ifade edilen davranışları yerine getirme oranlarının oldukça iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Ancak, "Tebliğler dergisini düzenli olarak inceleme" (% 36.0) ve "derste yararlanılacak kaynak ve araç-gereçleri saptama" (% 39.9) gibi etkinliklerde bulunma davranışlarının daha az düzeyde gerçekleştirildiği görülmektedir. Bunun yanında, "öğretmenlere yönelik konferans, sempozyum vb. faaliyetlere katılma" (% 43.0), "il eğitim araçları merkezindeki ders araç-gereçlerinden haberdar olma" (% 38.7) ve "hizmet içi eğitim faaliyetlerini takip edip katılma" (% 39.3) şeklinde ifade edilen davranışların yerine getirilme düzeylerinin çok daha az olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlar ışığında geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Ortaöğretim öğretmenlerinin rehberlik ile ilgili yeterlik düzeyleri, öğrencilere bilgi verme, öğrencilerin başarı durumlarını inceleme gibi faaliyetler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Öğretmenler, öğrenci tanıma tekniklerini uygulama davranışlarına ise daha az yer vermektedirler. Başka bir deyişle, öğretmenlerin aktif rol almaları gereken rehberlik etkinliklerinden kaçındıkları görülmüştür. Yeterli bir rehber olabilmek için öğretmenin, büyümekte olan çocukların problemleri ve okuldaki problem-çözme süreciyle ilişkili bazı anlayış, inanç ve tavırlar kazanmaya ihtiyacı vardır (Bingham, 1973: 24). Öğretmenlerin rehberlik faaliyetlerinin değerlendirilmesine yönelik yapılan bazı araştırmalar vardır. Bu araştırmaların sonuçları, araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Esmer (1985)'in yapmış olduğu araştırmada, rehberlik faaliyetlerinin rehberliğin amaçlarını gerçekleştirmede büyük ölçüde yetersiz olduğu görülmüştür. İzci (1993)'nin yapmış olduğu araştırmada ise, sınıf öğretmenlerinin çoğu öğrenci tanıma tekniklerinin amaçlarını ve sonuçlarını değerlendirme bilgilerinin eksik olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

Ortaöğretim öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme ile ilgili yeterlik düzeyleri genel olarak olumludur. Ancak, dersin hedefleri ile başarı arasındaki ilişkiyi değerlendirme ve yazılı sınavlarda bilişsel alanın tüm basamaklarını dikkate alma davranışlarına daha az yer verdikleri görülmüştür. Terzi ve Tezci (2007) tarafından

yapılan araştırma sonuçlarına göre Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu ve tutum düzeyinin yüksek olduğu bu durumun öğrencilerin meslekte başarılı olacaklarının önemli bir işareti olarak değerlendirilebileceği şeklinde yorumlanmıştır. Çakan (2004) tarafından yapılan bir araştırmanın bulgularına göre gerek ilköğretim gerekse de ortaöğretim öğretmenlerinin önemli bir çoğunluğu ölçme ve değerlendirmeye ilişkin kendilerini yetersiz olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. Polat (2013) tarafından yapılan çalışmada ise pedagojik formasyon sertifika programı öğrencileriyle eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesini amaçlamış, her iki gruptaki öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları "orta" düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olmamasında özellikle neoliberal politikaların etkisi söz konusu olduğu, bu nedenlerin ortaya çıkarılması, çözüm konusunda gerekli tedbirlerin alınması ve öğretmen yetiştirmeye yönelik ciddi politikaların üretilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Ortaöğretim öğretmenlerinin sınıf yönetimi boyutunda yeni bilgilerin daha iyi anlaşılması için öğrencileri güdüleme, olumlu davranışları ödüllendirme, söz hakkı verilen öğrenciye ismi ile hitap etme, öğrencileri derste düşüncelerini açıklamaya teşvik etme, öğrencilerin derse katılımına imkan tanıma şeklinde ifade edilen davranışlarının yerine getirilme sıklığının yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bulut ve Oral (2011) tarafından yapılan çalışmada yukarıdaki sonucun aksine öğretmen adaylarının sınıfa zamanında girme, öğrencilerin derse zamanında girmelerini sağlama, öğrencilerin kişisel problemleri ile ilgilenme ve öğrencilerin kendilerini ifade edebilmelerine imkân veren demokratik bir sınıf atmosferi oluşturma konularında kendilerini tamamen yeterli gördükleri belirlenmiştir

Ortaöğretim öğretmenlerinin, öğretim ilke ve yöntemleri ile ilgili yeterlik boyutunda, dersin sonunda değerlendirme yapma, konu ile ilgili araç-gereçleri sınıfa getirme, her düzeyde plan yapma şeklinde ifade edilen davranışlardaki yeterlikleri olumlu düzeydedir. Ancak, öğrencilerin geçmiş yaşantılarını dikkate alma, ders ile ilgili gözlem ve uygulama gezileri yapma, öğrencileri yetenekleri ölçüsünde kişisel ve grup çalışmalarına yönlendirme ve öğrenciye kazandırılacak davranışları dersin başında bildirme gibi davranışlardaki yeterlik düzeyleri düşük bulunmuştur.

Ortaöğretim öğretmenlerinin öğrencilere kaynak kitap tavsiye etme, ders ile ilgili olarak öğretmen ve yöneticiler ile olumlu ilişkiler içerisinde olma, mesleki kitap, dergi vb. yayınları izleme şeklinde ifade edilen davranışları yerine getirme yüzdelerinin oldukça iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Araştırma ve inceleme ile ilgili yeterlik boyutunda yer alan, öğretmenlere yönelik konferans, sempozyum ve hizmet-içi eğitim faaliyetlerini takip edip katılma ve il eğitim araçları merkezindeki araç-gereçlerden haberdar olma ile ilgili davranışlardaki yeterlikleri düşük düzeydedir. Karacaoğlu (2008) tarafından yapılan çalışmada öğretmenler kendilerini alan bilgisi konusunda oldukça yeterli bulmakta, en yetersiz gördükleri konuda bile kendilerini "oldukça yeterli" algılamaktadırlar. Öğretmenlerin kendilerini en iyi algıladıkları alan bilgisi yeterliliği "alanındaki temel kavram ve genellemeleri (ilkeleri) bilme"dir. Öğretmenlerin kendilerini en düşük düzeyde algıladıkları alan bilgisi yeterliliği ise, "alanında yapılan bilimsel çalışmalara katılma"dır.

Araştırma ile ulaşılan sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunmaktadır;

- Ortaöğretim öğretmenlerinin öğretmenlik meslek bilgisi yeterlikleri geliştirilmelidir. Bu amaçla öğretmenlerin eğitim ihtiyaçları tespit edilmeli ve ihtiyaçlara cevap verecek hizmet-içi eğitim programları düzenlenmelidir.
- Ortaöğretim öğretmenlerine pedagojik formasyon bilgi ve uygulamalarına yönelik panel, sempozyum ve açikoturum faaliyetleri periyodik olarak düzenlenmeli ve bu faaliyetlere öğretmenlerin katılımları cazip hale getirilmelidir.
- Ortaöğretim öğretmenlerinin yetiştirilmesine yönelik olarak uygulanan öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin içerik ve kredileri tekrar düzenlenmeli özellikle, dersler isimlerinin değiştirilmesi ile sınırlı kalmamalı, içerikleri bakımından kapsamlı olarak ele alınmalıdır.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Bilgen, N. (1993). Çağdaş ve Demokratik Eğitim. İstanbul: Milli Eğitim Yayınları.
- Bingham, A. (1973). Çocuklarda Problem Çözme yeteneklerinin Geliştirilmesi. Çev. Ferhan Oğuzkan. İstanbul: Milli Eğitim Yayınları.
- Bulut, İ. (2009). "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat Üniversitesi Örneği)". Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 14 (2009), 13-24.
- Bulut, İ. ve Oral, B. (2011). "Fen, Edebiyat, İlahiyat ve Güzel Sanatlar Fakültesi Mezunlarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Öz-Yeterlik Algıları". İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Aralık 2011. Özel Sayı/Cilt 12, Sayı 3, ss. 1-18.
- Büyükkaragöz, S. (1993). Yükseköğretim Programları ve Demokratik Tutumları. Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları, 56-72.
- Can, G. (1992). "Eğitim Fakültesi Lisans ve Öğretmenlik Sertifikası Programlarının Öğretmen Adaylarında Tutum Geliştirme Açısından Etkililiği." Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(1-2): 35-42.
- Can, N. (1998). "Öğretmen ve Yöneticinin Etkililiğinin Öğretimdeki Rolü." Eğitim Yönetimi Dergisi, 13: 55-69.
- Çakan, M. (2004). "Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Uygulamaları ve Yeterlik Düzeyleri: İlk ve Ortaöğretim". Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, yıl: 2004, cilt: 37, sayı: 2, 99-114.
- Esmer, A. (1985). "Orta Dereceli Okullarımızda Rehberlik Programının Uygulanmasına İlişkin Problemler." (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- İzci, E. (1993). "Liselerde Rehberlik Programının Uygulanmasında Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar." (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Kaptan, S. (1991). Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri. Ankara: Rehber Yayınevi.
- Karacaoğlu, Ö.C. (2008). "Öğretmenlerin Yeterlilik Algıları". Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Haziran 2008. cilt: V, sayı: I, 70-97.
- Kazancı, O. (1989). Eğitim Psikolojisi. Kuram ve İlkelerden Uygulamaya Ankara: Kazancı Hukuk yayınları No: 67
- Kazu, H. (1990). "F. Ü. Fen Edebiyat Fakültesi ile Teknik Eğitim Fakültesinde Yapılan Öğretmenlik Uygulamasının yürütülmesine İlişkin Görüşler." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Küçükahmet, L. (1986). Öğretim İlke ve Yöntemleri. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 152.
- Oğuzkan, A. F. (1988). Öğretmenliğin Üç Yönü. Ankara: Kadioğlu Yayınları.
- Özer, B. ve Gelen, İ. (2008). "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliliklerine Sahip Olma Düzeyleri Hakkında Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi". Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 2008, Cilt: 5, Sayı: 9.
- Polat, S. (2013). "Pedagojik Formasyon Sertifika Programı ve Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi". E-uluslararası eğitim araştırmaları dergisi Cilt: 4 Sayı: 2 Bahar 2013 ss. 48-60.
- Shulman, Lee S. (1982). "Paradigms and Research Programs in the Study of Teaching: A Contemporary Perspective." Handbook of Research on Teaching. Edited by. Merlin C Wittrock, Macmillan Publishing Company. New York, 3-36.
- Şişman, M. (2009). "Öğretmen Yeterlilikleri: Modern Bir Söylem ve Retorik". İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt. 10, Sayı. 3.
- Temel, A. ve diğerleri. (1988). "Öğretmenlik Formasyon Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar." Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(5): 86-103.
- Terzi, A. R. ve Tezci, E. (2007) "Necatibey Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları". Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Güz 2007, Sayı 52, ss: 593-614.
- Türkoğlu, A. (1988). "İyi Öğretmen Kimdir?" Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(2): 130-138.
- Yazıcı, H. B. (1994) "Türkiye'de Orta Öğretimde Öğretmen Kalitesi ve Kaliteyi Yükseltici Tedbirler." (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi.

İletişim/Correspondence

Yrd.Doç.Dr. Eyüp İZCİ
eyup.izci@inonu.edu.tr